Tweemaandelijks tijdschrift
29ste jaargang 1998/5 (173)
september-oktober

HORIZONtaal

Moedertaal, school en integratie (p. 3)

Esperantocursussen 1998-1999 (p. 13)

ISSN 0772-540 X Afgiftekantoor: ANTWERPEN X

Horizontaal

Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond v.z.w., 29ste jaargang.

Redactie en administratie: Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen
tel.: 03/234 34 00
telefax: 03/233 54 33
E-adres: ***horizontaal@fel.agoranet.be***
Infobladzijden:
http: //esperanto.agoranet.be/fel/nl.

Abonnementen: Jaarabonnement: 600,– fr. in België, 33,– gld. in Nederland; 5jarig abonnement: 2400,– fr. of 132,– gld.; levenslang abonnement: 15 000,– fr. of 775,– gld.

Rekeningen: Voor België telkens t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen KB 402-5510531-55 of ASLK 001-2376527-06;

voor Nederland: postgiro rek.: 111278 t.n.v. Libro-Servo Esperanto-Nederland, Haarlem.

Redactie: Guido Van Damme, Ivo Durwael, Eddy Raats, Jorg De Mulder en Jo Haazen

Medewerkers: Paul Peeraerts, Jean-Pierre VandenDaele, W.M.A. De Smet, R. Rotsaert, I. Lievens, R. Wylleman, M. Cuffez, e.a.

Verantwoordelijke uitgever: Paul Peeraerts, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.

Horizontaal verschijnt de eerste van elke oneven maand.

Bijvoegsels bij Horizontaal worden slechts toegestaan als ze keurig gedrukt zijn en in onberispelijk Nederlands of Esperanto zijn opgesteld. De kosten veroorzaakt door het bijvoegen van het drukwerk worden gefactureerd.

Teksten voor publicatie moeten op de redactie toekomen uiterlijk op de 1ste van de even maand. De redactie houdt zich het recht voor ingezonden teksten, advertenties of bijvoegsels te weigeren of grammaticaal/stilistisch aan te passen. In geval van discussie beslist het Bestuur van de Vlaamse Esperantobond.

Overname van artikels is vrij, op voorwaarde dat de bron wordt vermeld en een presentexemplaar aan de redactie wordt gezonden.

Het Documentatiecentrum van de Vlaamse Esperantobond

Het Documentatiecentrum van de Vlaamse Esperantobond omvat een bibliotheek met meer dan 1600 titels en 87 tijdschriften over Esperanto, taalproblemen, Esperantologie en Interlinguïstiek. Het beschikt tevens over een INTERNET-aansluiting voor internationale raadplegingen. U kan er terecht alle werkdagen van 9.00 tot 17.00 uur.

Lijst van adressen van alle plaatsen in Nederland en Vlaanderen waar inlichtingen over Esperanto kunnen worden ingewonnen. Voor meer gedetailleerde gegevens over de clubs verwijzen we naar de activiteitenkalender waar u inlichtingen vindt over de activiteiten die in de volgende 3 maanden zijn gepland.

Vlaamse Esperantobond/Flandra Esperanto-Ligo Frankrijklei, 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: (03) 234 34 00, Fax.: (03) 233 54 33.
Elektronisch adres: Esperanto@agoranet.be.
Vlaamse Esperanto Jongeren Vereniging/Flandra Esperanto Junulara Asocio p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: (03) 234 34 00.
Fervojistoj L. De Sutter, Frère-Orbanstraat 210, B-8400 Oostende, tel.: (059) 50 18 25.
Esperanto-Nederland Arubastraat 12, NL-9715 RW Groningen, Nederland. Tel.: (050) 577 59 54.
Hoofdkantoor van de Esperanto Wereldbond/Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tel.: (010) 436 10 44.
Esperanto Scoutsvereniging/Skolta Esperanto-Ligo (SEL) Arie Bouman, Driesdreef 8, B-9030 Gent. Tel.: (09) 227 48 41. SEL heeft groepen of leden in Diepenbeek, Gent, Halle, Oostende en Tienen.

Bestuursleden van FEL:
Flory Witdoeckt (Voorzitter), Wittenonnenstraat 9A, 8400 Oostende. Tel.: (059) 70 29 14; Fax: (059) 80 23 42.
Johan Van Eenoo (Ondervoorzitter), Stationsstraat 27, 8380 Lissewege. Tel./Fax: (050) 55 07 12. E-mail: dancanto@agoranet.be.
Ivo Durwael (Secretaris), Paul Gilsonlaan 5, 2650 Edegem. Tel.: (03) 440 30 92.
Roland Rotsaert (Kassier), Visspaanstraat 97, 8000 Brugge.
Walter Vandenkieboom, Wittenonnenstraat 9A, 8400 Oostende. Tel.: (059) 70 29 14.
Eddy Raats, Volhardingsstraat 79, 2650 Edegem
Edward Kusters, Eikenlei 15, 2930 Brasschaat. Tel.: (03) 645 46 60.

Moedertaal, school en integratie

Op 1 september gaan de Vlaamse kinderen weer naar school. Onder hen zullen ook heel wat buitenlandse kinderen zijn. In Nederland is de schoolpoort al enkele weken eerder terug opengegaan. Ouders van kinderen die leerplichtig werden, kregen van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen een gids met raadgevingen. Op pagina 25 geeft de gids aan buitenlandse ouders de raad: „Spreek daarom thuis ook zo veel mogelijk Nederlands met uw kind. Daarmee steunt u uw kind èn de school."

Een ongegronde raad

István Ertl, Hongaar, gehuwd met een Franse, vader van een dochtertje dat voor de eerste maal door de schoolpoort zal stappen, werknemer bij UEA en een uitmuntend Esperantospreker klom in zijn pen om het ministerie op de onjuistheid van de raad te wijzen. Hij schrijft:

Rotterdam, 7/1/1998

Beste Heren,

als vader van een 2-jarig kind, heb ik onlangs van uw ministerie de brochure „De basisschool – gids voor ouders en verzorgers 1997" ontvangen, die een grote hoeveelheid waardevolle informatie bevat. Alleen moet ik opmerken dat uit de overigens juiste doelstelling „Het is voor kinderen met een niet-Nederlandse culturele achtergrond van groot belang dat ze goed Nederlands leren." (p. 25) in de volgende zinnen een verkeerde conclusie wordt getrokken (tenminste als de ouders de Nederlandse taal niet goed beheersen):
„Spreek daarom thuis ook zo veel mogelijk Nederlands met uw kind. Daarmee steunt u uw kind èn de school." (p. 25)
Het is beslist niet aan te raden – en voor de kinderen zelfs schadelijk – een dergelijk achterhaald gedachtengoed overheidshalve te propageren. De vakliteratuur over deze kwestie is toch tamelijk eenstemmig over het feit dat een goede beheersing van de eigen taal een voorwaarde vormt voor het aanleren van welke andere taal dan ook, waaronder het Nederlands. In plaats van – of naast – de eigen taal gebrekkig Nederlands spreken met zijn kinderen is echter een kapitale pedagogische fout.
Zelf ben ik Hongaar, mijn vrouw is Française. Onze kinderen zijn in Nederland geboren (1995, 1997). Nooit hebben wij met hen Nederlands gesproken (onze taalkennis is toch gering). Desondanks (of daarom?) blijkt onze dochter Klára (2,5 jaar), die gemiddeld 6 dagen per maand bij een Nederlandse oppas doorbrengt, hetzelfde taalniveau bereikt te hebben als haar leeftijdgenoten.
Afgezien van onze persoonlijke ervaring, die een uitzonderingsgeval zou kunnen zijn, moet ik erop wijzen dat de relevante vakliteratuur veelal het nut van de taalstrategie „eigen taal thuis" heeft bewezen. Ik voeg hier een citaat aan toe van het kersverse „Handboek taalbeleid" van Resi Kompier en Erin Wagenaar (1997 B.V. Uitgeverij SWP Utrecht). Desgevraagd kan ik U verdere bronnen uit de vakliteratuur opgeven, die de onterechte aansporing in uw brochure weerleggen.

Hoogachtend,
István Ertl

De redactie probeerde (via de redactie van *Klasse*) na te gaan of ook in Vlaanderen dergelijk taaladvies wordt gegeven aan ouders van buitenlandse origine. Zij kon daarover echter noch bevestiging noch ontkenning ontvangen.

Een officieel vooroordeel

István Ertl is zelf meer dan onderlegd genoeg om zijn zaak te bepleiten. Zijn referentie aan de vakliteratuur doet veronderstellen dat hij zijn argumentatie goed kan onderbouwen.
Het vooroordeel van officiële instanties dat individuen zich noodzakelijk moeten richten op de omgevingstaal, is hardnekkig. Dat geldt niet alleen voor immigranten, maar bijvoorbeeld ook voor mensen met een taalhandicap. In *The language Instinct* (Steven Pinker, Pinguin Books, London, 1995) lezen we op p. 37: „Maar dove kinderen die horende ouders hebben – de meerderheid van de dove kinderen – hebben meestal geen contact met gebruikers van gebarentaal. *Soms worden ze door hun opvoeders daar zelfs opzettelijk van weggehouden.* (cursivering vert.) Die – zich baserend op een orale traditie – dwingen hen tot liplezen en spreken. (De meeste doven betreuren deze autoritaire maatregelen.) Wanneer zij volwassen worden, zoeken zij toch contact met andere doven en beginnen gebarentaal te leren. Gewoonlijk is het dan echter te laat; zij moeten met de gebarentaal

worstelen als met een moeilijke intellectuele puzzel, in hoge mate te vergelijken met horende volwassen in het vreemde-talenonderwijs." (vert. gvd). De parallel met de situatie die István Ertl beschrijft, is opvallend.
Ongetwijfeld is de houding van overheid en opvoeders goed bedoeld. Uit schrik dat kinderen niet zullen kunnen functioneren in het heersende taalmilieu, menen zij dat de kinderen zo vroeg mogelijk met die taal geconfronteerd moeten worden. En dat is juist. Maar ook uitsluitend met die taal, en daar ligt de fout. Zij gaan daarbij voorbij aan de specifieke taalsituatie van die kinderen en aan de (gebrekkige) taalvaardigheid van de ouders. Door dat laatste krijgen de kinderen immers onjuist taalaanbod. De ouders putten uit twee taalsystemen, de eigen taal en de vreemde taal. Het gevolg is dat kinderen het moeilijker hebben om de specifieke regels van beide talen uit elkaar te houden en onder de knie te krijgen.
Naast onjuist taalaanbod, geven die ouders echter ook onbewust hun taalonzekerheid. Zich onzeker voelen in een taal is de grootste hinderpaal voor een vlotte communicatie en vaak ook voor andere (school)prestaties. Dat is een waarheid die elke vreemde-taalstudent zal kunnen bevestigen.

Kinderen zeggen weliswaar allemaal eerst „papa", maar wij vrouwen weten dat dat alleen maar komt doordat hun kleine mondjes nog niet het ronde wonder van het woord „mama" kunnen vormen. Met die vier letters wordt zoveel gezegd. Net als Esperanto heeft mama een universele betekenis. (Uit: *Het Beste*, augustus 1998)

Beleidslijnen

Het is duidelijk dat beleidslijnen moeten worden herzien. Het staat buiten alle twijfel dat om goed te kunnen functioneren in een maatschappij de kennis van de heersende taal van die maatschappij onontbeerlijk is. Dat wordt door niemand ontkend. Maar die kennis mag niet ten koste gaan van de eigen taal... en dat hoeft ook niet. Wat wel nodig is: kinderen van buitenlandse gezinnen moeten reeds op zeer vroege leeftijd een ruim contact hebben met moedertaalsprekers van de heersende taal.
Dat kan bijvoorbeeld via een systeem van onthaalmoeders, maar zelfs het doorlopen van het kleuteronderwijs – in een overheersend lokale taal – is daarvoor reeds een voldoende voorwaarde.
Voor de overheid houdt dat in dat zij eigenlijk kleuteronderwijs verplicht zou moeten maken. Maar veel meer nog moet zij fundamentele maatregelen nemen om concentratiescholen onmogelijk te maken. Dat kan enkel indien alle schooldirecties en inrichtende machten hun deuren openen voor een weliswaar beperkt, maar ook voldoende aantal buitenlandse kinderen. gvd

Esperanto in de Vlaamse kruidtuin

Tijdens de Radio-uitzending *Groot Gelijk*, van woensdag 29 april 1998, merkte Alex Puissant terecht op dat het Esperanto niet echt tot het Europese landschap behoort. Politieke en internationaal commerciële kringen hebben weinig aandacht voor het fenomeen Esperanto. Of er zich in die regionen geen taal- en communicatieproblemen voordoen, is een vraag die ik niet kan beantwoorden en die de mensen die zich daar bewegen, misschien niet durven beantwoorden.
Maar in de Vlaamse kruidtuin begint Esperanto toch wortel te schieten. Sinds de hoger vermelde uitzending, in een periode van ongeveer twee maanden, hoorde ik Esperanto vernoemen door: Peter Brosens, in het programma *De Nieuwe Wereld*. Hij is cineast en maakte een film over Mongolië. Hij is zich bewust van taalproblemen. Op de vraag: Je kent het land dus goed? antwoordde hij: Hoe kan je een land goed kennen als je de taal niet spreekt. En wat later zei hij: Met Engels of Frans kwam ik niet verder... Ja, iemand sprak Esperanto! In Mongolië!
Enkele weken later, alweer in *De Nieuwe Wereld* had de krantenlezer van dienst het over nieuwe sociale fenomenen die ontstaan als gevolg van de wereldbeker voetbal. Naast het verbroederen van supporters uit verschillende landen, groeit er ook een universele taal: geen Engels of Esperanto... (jawel), maar... en dan volgt een nauwelijks verstaanbaar gehuil: Owangje, owangje, olé olé olé, awaa awaa awaa...
Dezelfde dag, woensdag 25 juni, gebruikte Dirk Denoyelle in het programma *Schemerzonen* (radio 2, van 15 tot 17 uur) het Esperanto als laatste taal van het seizoen die door polyglot Bert De Graeve werd gepresenteerd.
Natuurlijk is dit niet overweldigend... maar het belangrijkste is, dat Esperanto telkens van buitenuit, misschien zelfs door een scepticus, werd aangebracht. Het kruid overwoekert de tuin nog niet, maar het steekt meer en meer zijn kop op, en men begint het te (h)erkennen.
Ook het besef van communicatieproblemen zelf neemt toe. Tijdens de persconferentie voor de wereldbekerwedstrijd België – Zuid-Korea was vragen stellen erg moeilijk, want de Zuid-Koreanen spraken geen Engels. Alleen met een tolk kon er een klein beetje worden geconverseerd, maar echt vlot ging het niet... aldus Jan Wouters.

Ontmoeting met de wereldliteratuur

Tal van werken uit de wereldliteratuur zijn in het Esperanto vertaald. Onder wereldliteratuur wordt daarbij niet alleen verstaan werken die een grote wereldfaam hebben, omdat zij in één van de grote talen (Frans, Engels, Spaans) zijn geschreven of vertaald, maar ook werken die in het eigen taalgebied hoogvliegers zijn, maar bij gebrek aan vertaling, niet de grote internationale belangstelling krijgen.

Wat de vertaling betreft is er een groot verschil met de meeste andere vertalingen. Vertalingen naar het Esperanto worden immers meestal gemaakt door mensen die de brontaal – de oorsponkelijke taal van het werk – als moedertaal hebben, terwijl dat bij andere vertalingen de doeltaal is.

Een ander verschil is dat de vertaling rechtstreeks van de oorspronkelijke naar het Esperanto gebeurt. Voor vertaalde literatuur in kleine taalgebieden is dat vaak niet het geval. Vaak wordt literatuur uit een klein taalgebieden naar de taal van een andere klein taalgebied vertaald vanuit een toevallig beschikbare vertaling in een grote taal.

Zeldzaam, ook in het Esperanto, zijn de gevallen waarin een collectief van vertalers uit verschillende landen samenwerkt. Een voorbeeld daarvan is het eerste Asterix-album (*Asteriks la gaŭlo*) die tijdens een Internationaal Seminarie (IS) in Duitsland door een internationale groep werd vertaald. Minder uitzonderlijk is dan weer dat een vertaling wordt voorgelegd aan proeflezers uit verschillende taalgebieden om ze te beoordelen en suggesties te doen om de vertaling te verfijnen.

Een overzicht geven van de werken uit de wereldliteratuur die voorhanden zijn, is haast onbegonnen werk, omdat niet één uitgeverij zich daarmee bezighoudt.[1] Integendeel, tal van uitgeverijen over de hele wereld verspreid doen dat. Sommigen doen het op een min of meer systematische wijze. Zo geeft de Franse Esperantovereniging jaarlijks drie vertalingen uit de Franse literatuur uit als bijlage bij hun nationaal tijdschrift. Zij hebben zo reeds een imposante reeks bij elkaar gebracht. Anderen hangen meer af van toevallig beschikbare middelen (zowel financiële als intelectuele).

Om de uitgave van wereldliteratuur te stimuleren heeft de Esperanto Wereldbond (UEA) te Rotterdam de serie Oriento-Okcidento (Oost-West) in het leven geroepen. Het doel van de serie is mee te werken aan het UNESCO-programma voor de wederzijdse studie en belangstelling voor de cultuur in Oost en West. Aan deze reeks kunnen alle uitgeverijen meewerken, maar het bestuur van de Wereldbond ziet er wel op toe dat de werken die het label krijgen, beantwoorden aan inhoudelijke en technische kwaliteitseisen. In deze reeks – die reeds sinds 1961 bestaat – is onlangs een nieuw werk verschenen, *Antologio latina*. Het heeft twee delen: deel 1: *Maturiĝo*, behandelt de periode van 250 tot 30 voor Christus; deel twee *Epoko de Aŭgusto*, gaat tot 14 na Christus. Een derde deel is in voorbereiding. Beide delen omvatten samen 576 pagina's en kosten samen ongeveer 1500,– BEF.

Het is reeds de vierde bloemlezing in deze serie. Voorheen verschenen bloemlezingen van wereldpoëzie, van orale (mondeling overgeleverde) poëzie en een bloemlezing van Australische literatuur.

Tot nog toe verschenen in de serie *Oriento-Okcidento*

1. Rabindranath TAGORE: *Malsata ŝtono*. El la bengala trad. L. Sinha. 1961.
2. MORI Oogai: *Rakontoj de Oogai*. El la japana trad. Mikami Teruo, Miyamoto Masao, Matuba Kikunobu, Nozima Yasutaro. 1962. Represo 1969.
3. Jean-Paul SARTRE: *La naŭzo*. El la franca trad. R. Bernard. 1963.
4. *Kalevala*. El la finna trad. J.E. Leppakoski. 1964. Dua eldono 1985.
5. Jose HERNANDEZ: *Martin Fierro*. El la hispana trad. E. Sonnenfeld. 1965.
6. William SHAKESPEARE: *La tragedio de Reĝo Lear*. El la angla trad. K. Kalocsay. 1966.
7. IHARA Saikaku: *Kvin virinoj de amoro*. El la japana tr. Miyamoto Masao. 1966. Dua eldono 1989.
8. Charles BAUDELAIRE: *La spleno de Parizo*. El la franca trad. P. Lobut. 1967.
9. TANIZAKI Zyun'itiro: *El la vivo de Syunkin*. El la japana trad. Miyamoto Masao kaj Isiguro Teruhiko. 1968.
10. *La Nobla Korano*. El la araba trad. Italo Chiussi. 1969. Dua eldono, 1970. Fotorepreso de la dua eldono, 1977.
11. KAWABATA Yasunari: *Neĝa lando*. El la japana trad. Konisi Gaku. 1971. Dua reviziita eldono 1992.

1. Natuurlijk kan je altijd de Librokatalogo van UEA raadplegen, daarin zijn vertaalde romans en vertaalde poëzie in een aparte lijst opgenomen. Voor theater is dat niet het geval. Verder is die catalogus beperkt tot werken die thans nog op de markt verkrijgbaar zijn. Het terugvinden van uitgeputte werken is een veel moeilijkere opgave. Maar ook daarvoor kan men te rade gaan in de catalogi van bibliotheken, o.a. Biblioteko Hodler in Rotterdam of die van het Esperantomuseum in Wenen. Via onze WEB-pagina's (hoofdstukje Bibliotheek) vind je meer informatie.

Esperanto in de academische wereld

Het Esperanto is zeker nog niet sterk geworteld in de academische wereld. Daarom is elke aanwezigheid, elk teken van leven daarin welkom. Na de leerstoel in Amsterdam kunnen we nu ook een andere verwezenlijking vermelden. In Hongarije werd van 16 tot 18 april 1998 de 8ste Hongaarse Conferentie over Toegepaste Linguïstiek gehouden. Ze werd georganiseerd door de Hongaarse Vakvereniging voor Linguïstiek en Vreemde-talenonderricht.
Het thema van deze conferentie was „Taal als intellectueel en economisch kapitaal". Er waren meer dan 400 deelnemers verdeeld over 22 verschillende secties. Alles samen werden er meer dan 300 lezingen gehouden.
Aan de sectie „Interlinguïstiek/Esperantologie" namen ongeveer 20 mensen deel. De lezingen in deze sectie werden verzorgd door: Péter Murányi (Het woord Esperanto in computerbestanden); Otto Prytz (Talige communicatie als probleemoplossing); Arpád Rátkai (Het ontstaan van de Hongaarse Esperantobeweging); Katalin Smideliusz (Internationale experimenten over de propedeutische waarde van het Esperanto); Zsuzsa Varga-Haszonits (De linguïstische concepten van Istvan Szerdahelyi); Balazs Wacha (Tweedegraads functies van de grammatische middelen van het Esperanto) en Detlev Blanke (Eugène Wüster en de naturalistische school).

Een belangrijke verwezenlijking was echter ook dat drie interlinguïsten een lezing verzorgden in andere secties. Zo sprak Ilona Koutny in sectie X: Het Hongaars als vreemde taal. Zij sprak over thematische woordenboeken. Arpád Rátkai sprak in sectie III: „Taalpolitiek" over taaldiscriminatie en Detlev Blanke in sectie I: Lexicologie/Lexicografie. Zijn lezing was getiteld: „Over het verband tussen terminologie-wetenschap en het Encyclopedisch Woordenboek van Eugène Wüster." Als extraatje was er ook een afzonderlijk ronde-tafelgesprek gewijd aan István Szerdahelyi.
Een deel van de lezingen zal worden uitgegeven in de „Verslagen van de Conferentie". Het deel van de 20ste sectie wordt geredigeerd door Katalin Smideliusz, als adjunct van de katheder voor Toegepaste Linguïstiek aan de Pedagogische Hogeschool van Szómbathely.

Katalin Smideliusz

12. Italo CHIUSSI: *Je la flanko de la profeto.* (Originale en Esperanto). 1978.
13. Henrik IBSEN: *Brand.* El la norvega trad. E.A. Haugen. 1978.
14. Luiz VAZ DE CAMOES: *La luzidoj.* El la portugala trad. L.H. Knoedt. 1980.
15. Ivan A. KRILOV: *Elektitaj fabloj.* El la rusa trad. S.G. Rublov. 1979.
16. William SHAKESPEARE: *Sonetoj.* El la angla tradukis W. Auld. 1981.
17. *Tutmonda sonoro.* El diversaj lingvoj trad. K. Kalocsay. 1981.
18. *Elpafu la sagon.* El diversaj lingvoj trad. T. Sekelj. 1983.
19. J.W. von GOETHE: *La suferoj de la juna Werther.* El la germana trad. R. Haupenthal. 1984.
20. INOUE Yasuŝi: *Loulan kaj Fremdregionano.* El la japana tr. M. Masao. 1984.
21. CHUN-CHAN Yeh: *Montara vilaĝo.* El la angla trad. W. Auld. 1984.
22. Adam MICKIEWICZ: *Sinjoro Tadeo.* El la pola trad. Antoni Grabowski. 1986.
23. Federico GARCIA LORCA: *Sanga nupto kaj La domo de Bernarda Alba.* El la hispana trad. M. Fernandez. 1987.
24. ERASMO de Roterdamo: *Laŭdo de l' stulteco.* El la latina tradukis Gerrit Berveling. 1988.
25. *Aŭstralia antologio.* Red. A. Towsey. El la angla div. tradukintoj. 1988.
26. Mihail Afanasjevich BULGAKOV: *La Majstro kaj Margarita.* El la rusa tradukis S.B. Pokrovskij. 1991.
27. Gabriel Garcia MARQUEZ: *Cent jaroj da soleco.* El la hispana trad. F. de Diego. 1992.
28. Fjodor DOSTOJEVSKI: *Krimo kaj puno.* El la rusa trad. A. Parfentjev. 1993.
29. Upendronath GANGOPADHAE: *Klera edzino.* El la bengala trad. Probal Dasgupto. 1994.
30. *Antologio Latina.* Du volumoj. El la latina trad. Gerrit Berveling. 1998.
31. Franz KAFKA: *La metamorfozo.* El la germana trad. Mauro Nervi. 1996.

Sen numero:
Dante ALIGHIERI: *La Dia Komedio.* El la itala trad. G. Peterlongo. 1963. Dua eldono, 1979.
Harry MARTINSON: *Aniaro.* El la sveda trad. W. Auld kaj B. Nilsson. 1979.

Voor een overzicht van de in het Esperanto vertaalde Nederlandse literatuur kan men nog altijd terecht in *Nederlanda Bibliografio*, Petro De Smedt, s.l. 1972.

Een geslaagde interculturele ontmoeting

Tsjechische Esperantojongeren in Oostende

Van 6 tot 14 juni verbleven twaalf jongeren uit Česka Trebova, samen met drie volwassenen, in de „Stad aan Zee". Dat „aan zee„ was voor allen, op één na, de eerste kennismaking met zee, strand, haven en schepen. Schelpen, zomaar te rapen langs de vloedlijn, hadden een bijzonder grote aantrekkingskracht en waren terzelfder tijd de concrete verklaring van de naam van de organiserende Esperantogroep, *La Konko*.
Alles was begonnen vorig jaar in Rome tijdens de jaarlijkse bijeenkomst van katholieke esperantisten. Daar ontmoette Flory Witdoeckt, vice-voorzitter van *La Konko*, de gepensioneerde onderwijzeres Zdenka Novotna uit Česka Trebova, die sprak over haar zang- en dansgroepje van Esperantoleerlingen, vooral meisjes van 9 tot 18 jaar. Ze zouden graag eens naar België komen... en Flory nodigde hen uit.
Hoe organiseer je dat dan? Eerst gastgezinnen zoeken. Dat verliep trouwens zeer vlot. Families met kind(eren) die een Esperantocursus volgen op school, werden met goed gevolg aangesproken. In één gezin mochten we zelfs vier kinderen plaatsen; bij andere twee en één. Drie volwassenen en drie kinderen bij Flory, en allen waren geborgen.
Om het contact met de gastouders te vergemakkelijken werd vooraf een lijst met meest gebruikelijke woorden en korte zinnetjes opgestuurd: Esperanto / Nederlands / uitspraak. Een geluidscassette maakte voor de Tsjechisch groep de uitspraak helemaal duidelijk.

Een programma opstellen

Vier Oostendse basisscholen kregen een namiddagvoorstelling van zang, dans en toneeltjes aangeboden.Tevens werd afgesproken dat de eigen leerlingen eveneens „iets" mochten opvoeren: een welkomstwoordje, een lied, gedicht of dans en, om te besluiten, een dankwoordje. Daarna mochten ook vragen worden gesteld. De bedoeling daarvan was zoveel mogelijk wederzijdse contacten mogelijk te maken met Esperanto als brugtaal. Ook werd telkens, samen met de leerlingen, het middagmaal gebruikt.
Omdat we de belangstelling van het Oostendse stadsbestuur kennen voor internationale contacten tussen jongeren, aarzelden we niet om een officiële ontvangst op het stadhuis aan te vragen.
Onze vraag werd positief beantwoord en de schepen voor onderwijs, mevrouw Marina Willems, had ook woorden van lof voor de gastgezinnen: „In een lokaal weekblad werden ze „Esperantogezinnen" genoemd. Wij zouden ze dus „hopende gezinnen" kunnen heten. Samen met de Oostendse families, die op andere momenten Russische kinderen uit Tsjernobil gastvrijheid bieden, geven zij ons hoop op een toekomst waarin begrip en verstandhouding het ooit zullen winnen van afgunst en overheersing van de anderen."
Midden in de week werd te Brugge het Vrijhandelsinstituut bezocht, waar de groep o.a. werd vergast op een wervelende voorstelling van *Cats* door een groep leerlingen van het Sportinstituut. Alhoewel flink onder de indruk van hetgeen ze hadden meegemaakt voerden de Tsjechische meisjes toch – en met succes – hun folkloristische dansjes uit. Een boottocht op de reien, een Esperantogeleid bezoek aan de stad en een avondmaal, beide aangeboden door de Brugse Esperantogroep, *Paco kaj Justeco*, waren bijzonder gesmaakte momenten.
Bij de gastgezinnen werd er zeker en vast vriendschap gesloten en er werden afspraken gemaakt om te corresponderen en zelfs een bezoek te brengen. Het was dan ook met volle overtuiging, in een bijna perfect Nederlands, dat de Tsjechische groep in het station dankte voor de gastvrijheid met het lied: „In Oostende staat een huis,...
In dat huis woonden wij...
Daar waren wij zeer blij...
En daarom danken wij
al die mensen zo gastvrij."
(melodie: In Holland staat een huis)

Comenius ja, Comeniusproject nee...

Dergelijke jongerenuitwisseling is volledig in de geest van de grote Tsjechische opvoedkundige van de 17de eeuw, J.A. Comenius, die het in zijn tijd al noodzakelijk vond om erop te wijzen dat „alle naties dienden te streven naar gemeenschappelijk welzijn, vrede, waarheid en liefde tot de naasten."
Naar hem werd het Europese Comeniusproject genoemd, waarbij scholen de kans krijgen op een structurele wijze samen te werken binnen een „Europees Onderwijsproject" (EOP). De directeur van één van de Oostendse scholen zag het bezoek van de Tsjechische jongerengroep als dé gepaste instap naar de voor het volgend schooljaar geplande medewerking aan dit project, samen met een Franse en een Engelse school.
Onze activiteit valt echter buiten de voorwaarden voor subsidiëring. Of zou het toch...? Ook al is de gemeenschappelijk taal het Esperanto?

Raymond Wylleman

Nieuwsbrief uit de wereld

Taalproblematiek

Hongaarse studenten geven rapport terug

Etnisch Hongaarse studenten gaven op het einde van het schooljaar hun rapport terug uit protest tegen de plannen van de regering om het gebruik van hun moedertaal op school te beperken. Vakken als geschiedenis en aardrijkskunde zouden in de toekomst in het Slovaaks moeten worden gegeven. Onderwijs en taalrechten liggen erg gevoelig bij de Hongaarse minderheid in Slovakije. Het protest van de studenten heeft trouwens resultaat geboekt, want op 2 juli verwierp het Slovaakse parlement de wet die de aparte onderwijsrechten van de Hongaarse minderheid zou hebben beperkt.

(*De Morgen/DeMiX*, 8 juli 1998)

Vrije taalkeuze Eurosong '99

Deelnemers aan het Eurovisiesongfestival 1999 in Jeruzalem zijn niet langer verplicht in hun eigen taal te zingen. De maatregel is bedoeld om alle deelnemende landen dezelfde kansen te bieden. Er is immers gebleken dat deelnemers uit kleinere taalgebieden het moeilijker hebben om zich te bewijzen dan hun collega's uit Engels- of Franstalige landen. Critici vrezen dat de maatregel zal leiden tot een nog grotere vervlakking.

(*De Morgen*, 4 aug. 1998)

Tolken in theater

In een poging ook het Nederlandsonkundige publiek van Gent voor het Nederlands theater te interesseren start het NTG met toneelvoorstelling met vertolking. Vier studenten vertolken wat op het toneel wordt gezegd in het Frans of het Engels. De vertaling wordt via infra-roodgolven naar de koptelefoons van de toeschouwers overgebracht.

(*Grenz-Echo*, 17 juli 1998)

Nationale talen op het Internet

Ongeveer 128 miljoen mensen ter wereld – ± 2,5 % van de wereldbevolking – heeft toegang tot het Internet. 40 % daarvan heeft niet het Engels als moedertaal. Die groep is de snelst groeiende groep van Internetgebruikers.

(*PC Magazine*, juli 1998)

Hoe deze pagina gebruiken?
Indien je toevallig iemand ontmoet met wie je een gesprek over Esperanto aanknoopt, een locale politicus, een journalist of gewoon maar iemand die geïnteresseerd is, dan kan je deze pagina kopiëren en naar die persoon opsturen. Hij/zij die ze ontvangt kan daarmee al een eerste indruk op doen van het Esperanto en zijn doelstellingen.

Duitse spellinghervorming

Na heel wat geharrewar is ook in Duitsland, door een beslissing van de hoogste bevoegde rechtbank de kogel door de kerk en wordt weldra de nieuwe Duitse spelling van kracht. Eén van de opvallendste wijzigingen is ongetwijfeld de typische letter ß die in vele (maar niet alle) gevallen vervangen wordt door een dubbele s. Opvallend is dat het liggende streepje, dat in de Nederlandse nieuwe spelling vaak verdwijnt, in de Duitse juist wordt ingevoerd. Zoals in het Nederlandse taalgebied kent ook de Duitse spellinghervorming heel wat verzet. Bekende auteurs en uitgeverijen hebben reeds laten weten dat zij zich aan de oude regels zullen blijven houden. (bron: *Grenz-Echo*, e.a.)

Esperanto

83ste Wereldcongres

Het congres genoot internationale aandacht. Zowel Koffi Annan, Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, als Butros Butros Gali, voormalig Secretaris-Generaal van de VN zonden een boodschap. Verder waren er groeten van de algemene directeur van UNESCO, van Viktor Klima, voorzitter van de Raad van Europa en van de voorzitter van de Federatie van leraren moderne talen.
Het congres kende een traditioneel verloop met 3000 deelnemers uit 70 landen. In de marge werd ook het nieuwe bestuur van de Esperantowereldbond gekozen. De Koreaanse voorzitter Lee wordt opgevolgd door Enderby uit Australië. Voor de eerste maal in de geschiedenis van de wereldbond werd ook een bestuurslid uit Afrika verkozen, Glebo Koffi uit Togo.

Zoekt U informatie over Esperanto?
Vlaamse Esperantobond
Frankrijklei 140
2000 Antwerpen
Tel.: (03) 234 34 00 Fax.: (03) 233 54 33
E-adres: esperanto@agoranet.be
WWW: http//esperanto.agoranet.be

Iom post iom

We bespreken het gebruik van enkele voorzetsels en tabelwoorden die beginnen met *i-*. Ook komen weer enkele taaluitglijders aan de orde. We geven oefenmateriaal dat afkomstig is van het Elementa examen dat op 16 mei 1998 heeft plaatsgevonden in De Bilt. In deze rubriek gaan we graag in op uw vragen. Ons adres is: Arjen-Sjoerd en Roel, p/a Oostveenweg 15, NL-7533 VP Enschede. E-mail: asdevries@wxs.nl.

Voorzetsels

Enkele bijzondere gevallen met betrekking tot het gebruik van voorzetsels zijn samengestelde voorzetsels, tussenzetsels en dubbele voorzetsels.

Samengestelde voorzetsels

Soms vervult een groep van woorden tezamen de functie van voorzetsel. In het Nederlands zijn dit bijvoorbeeld: ,door middel van' (*per*), ,in verband met' (*pro*) en ,in plaats van' (*anstataŭ*). In deze gevallen gebruikt het Esperanto één woord. Maar andersom komt natuurlijk ook voor: *laŭlonge de* (,langs'), *flanke de* (,naast').

Tussenzetsels

Soms verbindt een voorzetsel twee identieke woorden tot een nieuw geheel. Het wordt dan een tussenzetsel genoemd. Enkele voorbeelden: *paŝo post paŝo* (,stap voor stap'), *mano en mano* (,hand in hand'), *tago post tago* (,dag in dag uit'), *vizaĝo kontraŭ vizaĝo* (met het gezicht tegenover elkaar'), *flanko ĉe flanko* (,zij aan zij'). Deze combinaties worden gezien als een bijwoordelijke constructie, waarbij je geen *-n* hoeft te gebruiken:

La gefianĉoj iris mano(n) en mano.
De verloofden liepen hand in hand.
La judistoj staris vizaĝo(n) kontraŭ vizaĝo.
De judoka's stonden met hun gezicht tegenover elkaar.

Dubbele voorzetsels

Indien nodig kunnen ook twee voorzetsels achter elkaar worden gebruikt:

La kato saltis de sur la tablo, ĉar muso kuris de sub la lito.
De kat sprong van de tafel af, want er rende een muis onder het bed vandaan.
La policanoj sekvis min ĝis en mia domo.
De politieagenten volgden me tot in mijn huis.

OEFENING 1: Vertaal in het Esperanto:

1. Aan de andere kant van de heuvels is het gras groen in plaats van geel.
2. Ik heb het boek pagina voor pagina doorgelezen.
3. Rechts van mij kwam een enge man tussen bomen vandaan.

De tabel: *i*-woorden

De *i*-woorden geven een onbepaaldheid aan:

Ĉu vi vidas ion?
Zie je iets?
Iel mi sukcesis nevidite ŝteli ies monujon.
Op een of andere manier slaagde ik erin ongezien iemands portemonnee te stelen.
Iu gaŭlo trinkis ian fortigan eliksiron.
Een of andere Galliër dronk een soort versterkend elixer.
Mi iras ien por iom trinki.
Ik ga ergens heen om een beetje te drinken.
Ial mi iam edziĝis kun ŝi.
Om een of andere reden ben ik ooit met haar getrouwd.

Het woord *iam* betekent volgens de systematiek van de tabel ,op een onbepaalde tijd'. Dit kan zowel in het verleden als in de toekomst zijn. De juiste betekenis moet uit de context blijken, net als bij het Nederlandse ,ooit':

Iam mi estis soldato.
Ooit ben ik soldaat geweest.
Iam mi estos soldato.
Ooit zal ik soldaat zijn.

Maar de afleiding *iama* richt zich alleen op het verleden:

Tradukado estas iama hobio de mi.
Vertalen is een vroegere hobby van me.

Het woord *iom* houdt zich niet helemaal aan de systematiek van de tabel. Logischerwijs zou je denken dat het om een willekeurige hoeveelheid, dus veel of weinig, zou moeten gaan. *Iom* wordt echter uitsluitend gebruikt om een kleine hoeveelheid aan te geven. Het betekent dus ,iets', ,een beetje'. In het spraakgebruik kom je de afleiding *iomete* (,een klein beetje') overigens nog vaker tegen dan *iom*.

Vi kantas iomete false.
Je zingt een beetje vals.
Mi ŝatus manĝi iom da torto.
Ik zou graag wat taart eten.

Achter veel *i*-woorden kun je het woordje *ajn* plaatsen om de onbepaaldheid te benadrukken:

Iam ajn ni revidos unu la alian.
We zullen elkaar ooit, wanneer dan ook, weer-

zien.
Iel ajn mi trovos tempon skribi al li.
Op een of andere manier zal ik tijd vinden om hem te schrijven.

OEFENING 2: Vertaal en gebruik daarbij *i*-woorden:
1. Ooit zal ik er op een of andere manier in slagen iemand te overtuigen.
2. ,Werkelijk niemand mag achter mijn vroegere beroep komen,' zei de ex-hoer.
3. De koek is wat zoet, maar om een of andere reden eet ik hem beetje bij beetje toch op.
4. ,Ik moet ergens heenvluchten,' dacht de dief, toen hij iemands voetstappen hoorde.
5. Een of andere voorbijganger heeft hem een klein beetje geholpen.

Uitglijders

Als woorden in het Esperanto en het Nederlands op elkaar lijken, betekent dit nog niet dat ze hetzelfde betekenen. Enkele voorbeelden van deze zgn. valse vrienden:

alto = hoogte	alt (zangstem) = *aldo*
bordo = oever, kust	bord = *telero, tabulo*
kondiĉo = conditie (voorw.)	(lichaams)conditie = *korpostato*
korvo = raaf	korf = *korbo*
letero = brief	letter = *litero*
litero = letter	liter = *litro*
ordinara = gewoon	ordinair = *vulgara*
placo = plein	plaats = *loko*
punto = kant (stof)	punt = *punkto, pinto, poento*
rara = zeldzaam	raar = *stranga*
roso = dauw	roos = *rozo*
taso = kopje	tas = *sako, teko*
velo = zeil	vel = *felo, haŭto*
volumo = (boek)deel	volume = *volumeno*

Als een Nederlands woord meerdere betekenissen kent, worden deze meestal met evenzoveel verschillende Esperantowoorden vertaald:

agent *La **policano** (policisto) arestis la asekuran **agenton.***
De agent hield de verzekeringsagent aan.

bal *Dum la **balo** oni rulis kelkajn **pilkojn** sur la dancejon.*
Tijdens het bal rolde men enkele ballen de dansvloer op.

bed *De sia **lito** la malsanulo povis ĝui la **bedojn** de la ĝardeno.*
Vanuit zijn bed kon de zieke genieten van de bloembedden in de tuin.

bord *Postmanĝe, furioza lernanto ĵetis sian **teleron** al la nigra **tabulo**.*
Na het eten gooide een boze leerling zijn bord naar het schoolbord.

demonstreren *Anstataŭ **demonstri** fizikajn leĝojn, la instruisto hodiaŭ **manifestacias** por pli alta salajro.*
In plaats van natuurkundige wetten te demonstreren, ging de leraar vandaag demonstreren voor een hoger salaris.

meester *Malgraŭ ke li estas **magistro** pri juro, li iĝis dom**mastro** kiu **majstre** pianludas.*
Ondanks dat hij meester in de rechten is, werd hij een huisman die meesterlijk piano speelt.

prijs *Se mi gajnus la **premion** mi povus pagi tiajn **prezojn**.*
Als ik de prijs zou hebben gewonnen, zou ik zulke prijzen kunnen betalen.

Sommige woorden komen in het Esperanto en het Nederlands zowel qua vorm als betekenis overeen, maar vertonen toch enige vormverschillen. Hierdoor liggen fouten voor de hand:

aĝio	agio
antikva	antiek
celerio	selderij
ceramiko	keramiek
cirkumcido	circumcisie
Mahometo	Mohammed
ŝtofo	stof
endivio	andijvie
kontoro	kantoor
Katalunio	Catalonië

Mal-enigmo

In de vorige *Lingva Rubriko* stond een puzzel, de *mal-enigmo*. Helaas was daar een fout ingeslopen. Bij 16 horizontaal (*,malvertikale*) moest namelijk *Malinfekta* in plaats van *Malrezista* staan. De puzzel werd daardoor onoverkomelijk moeilijk. Tijdens het oplossen van de puzzel ondervonden sommige mensen dan ook een gevoel dat zich het beste laat omschrijven door de letters die moesten worden ingevuld in de vakjes 25, 20, 19, 6, 10, 38, 12, 24 en 29. We wensen degenen die met deze extra aanwijzingen een hernieuwde poging willen wagen de puzzel op te lossen, veel succes. De oplossing stellen we nog even uit tot de volgende keer.

Uitwerking van de oefeningen

Oef 1: 1. Trans (aliflanke de) la montetoj la herbo estas verda anstataŭ flava. 2. Mi legis la libron paĝo(n) post paĝo. 3. Dekstre de mi venis timiga ulo el inter la arboj.
Oef 2: 1. Iam mi iel sukcesos konvinki iun. 2. ,Neniu ajn eksciu pri mia iama profesio', diris la eksputino. 3. La kuko estas iom dolĉa, sed ial mi tamen manĝas ĝin iom post iom. 4. ,Mi fuĝu ien', pensis la ŝtelisto, kiam li aŭdis ies paŝojn. 5. Iu preterpasanto lin iom helpis.

Tekstverklaring Elementa

Bij het Elementa examen van 16 mei 1998 stond onder andere een tekstverklaring op het programma. We nemen deze examentaak hier met een voorbeelduitwerking op, zodat u wat oefenmateriaal hebt voor uzelf of voor uw leerlingen. Lees onderstaande tekst aandachtig door en beantwoord daarna de vragen in volledige zinnen en in correct Esperanto. Baseer uw antwoorden op de gelezen tekst, zodat blijkt dat u deze goed begrepen heeft. U heeft één uur en drie kwartier de tijd. De inhoudelijke juistheid van uw antwoorden bepaalt uw cijfer voor leesvaardigheid. De taalkundige juistheid bepaalt mede uw cijfer voor schrijfvaardigheid.

„*Papereto vortas lingvon*"

La ĥolera epidemio en Havano (Kubo) estis terura. La urbo radikale ŝanĝis sian vizaĝon: la gaja Havano ŝanĝiĝis en enorman tombejon. Ĉiuj, kiuj povis, forlasis la ĉefurbon kaj kaŝis sin en farmbienoj. Surstrate restis nur tiuj, kiuj pro profesiaj kialoj, religiaj devoj aŭ manko de mono trovis sin katenitaj al la urbo. La aŭtoritatuloj faris ĉion, kio estis farebla: oni trifoje tage pafadis salve per kanonoj por forpeli la epidemion, fajregoj brulis en ĉiuj placoj, malpermesitaj estis kunvenoj en publikaj lokoj. Ĉiuj piedirantoj premis ĉe la nazo mantukon trempitan en vinagro aŭ kamfora solvaĵo, por enspiri puran aeron. Ĉar la kadavroj estis tiel multaj, la tombejo *Espada* ne sufiĉis; pro tio oni improvizis alian per enorma tranĉeo ĉe la hodiaŭa strato *Calzada de Ayestarán*. Tien oni haste enmetadis la kadavrojn, kune kun brulkalko, ĉar mankis tempo por religiaj ritoj aŭ eĉ por priplori la mortintojn. Ĉaro post ĉaro portis ĉiam pli da kadavroj. Por tia laboro la aŭtoritatuloj alportis sklavojn. Iun tagon, ĉaro gvidata de afrikdevena sklavo portis sian funebran ŝarĝon al la improvizita tombejo. Dume la oldulo supozeble meditadis pri la mondaj kaj transmondaj aferoj, kiam li sentis ion moviĝeti en la ĉaro. Eble homo malpli batita de la sorto estus timinta, sed kio restas ankoraŭ nevidita por olda sklavo? Li nur ĵetis indiferentan rigardon kaj, surprizo! Jen unu el la mortintoj leviĝis! Nu, ververe ne temis pri mortinto, sed nur pri drinkemulo pro eraro surĉarigita. La sklavo nur diris:

– Ne petolu... Kuŝ', kuŝ' tuj!

– Kial kuŝi? – respondis la pasaĝero, al kiu ne plaĉis tiamaniere veturi. – Ĉu hazarde mi malsanas?

– Vi ne malsana, vi mortinta...

– Ĉu mi, negro? Mi vivas!

– Negro scias nenion... Vi mortinta. Mi portas tombejen!

Kaj tombejen devis veturi la drinkemulo, ĉar la sklavo obstine ripetadis:

– Mi portas 22 mortintojn. Ĉi tie papereto. Papereto vortas lingvon...

Laŭ: Alberto Garcia Fumero (Kontakto 1996/5)

Vragen:

1. La ĥolera epidemio okazis en 1833. Nomu du aferojn kiuj pruvas ke la rakonto ne okazis en moderna tempo.
2. Pro kiuj du kialoj mankis familianoj ĉe la enterigado de la mortintoj?
3. Kio ilustras ke la sklavo jam kutimiĝis al la vojaĝo tombejen?
4. Ĉu la sklavo ektimis kiam moviĝis mortinto? Klarigu!
5. Kiel eblas ke vivanto kuŝis inter la mortintoj?
6. Kial la vivanto ne deĉariĝis?
7. La sklavo ne parolis senerare. Trovu du nesimilajn erarojn.
8. La esprimo „Papereto vortas lingvon" iĝis kutima parolturno en Kubo. Ĉi tiu historio rakontas pri ĝia deveno. Ekspliku kiel oni nuntempe povas uzi tiun parolturnon.
9. Trovu en la teksto vortojn kiuj pli-malpli sinonimas kun: ĉenitaj, plurpafe, malsekigitan, fosaĵo, neinteresitan, ŝercu.

Uitwerking examenopgave

1. La rakonto ne okazis en moderna tempo, ĉar kanone forpeli epidemion estas nuntempe neakcepteble neracie, krome oni nuntempe ne havas sklavojn.
2. Ili ne ĉeestis, ĉar ĉiuj laŭeble foriris kaj oni restis en Havano nur se nepre necesas, krome mankis tempo por ritoj k.t.p.
3. Dume li meditadis pri tute aliaj aferoj.
4. Ne, ĉar kiel maljuna sklavo li jam multege travivis.
5. Oni prenis la drinkemulon por mortinto, kaj oni erare surĉarigis lin.
6. La sklavo ne permesis tion.
7. Du el jenaj ekzemplaj ebloj: *Vi mortinta* anstataŭ *Vi estas mortinta* (forlaso de verbo) / *Mi portas tombejen* anstataŭ *Mi portas la ĉaron tombejen* (forlaso de objekto) / *„Vorti lingvon"* / *Kuŝ', kuŝ'*.
8. Oni povas uzi ĝin por montri ke io estas oficiale surpaperigita sen konsideri ĉu temas pri nepra eraro.
9. katenitaj, salve, trempitan, tranĉeo, indiferentan, petolu.

Als u meer informatie wilt over de examens van de Nederlandse Esperanto-examencommissie, neem dan contact op met Mevr. M. Massar, Ilpenwaard 92, 1824 GG Alkmaar, tel. (072)5612668.

Deze keer bieden we u een vertaaloefening Esperanto-Nederlands aan en geven we een voorbeelduitwerking van de vertaaloefening Nederlands-Esperanto van het juli-augustusnummer.

Vertaal in het Nederlands:

Dum la konferenco la gvidmaŝino alvokis la registaron ĉesigi la atakojn kontraŭ la maŝinoj, aliokaze ĝi ne povos plenumi sian taskon por utile formi la vivon de la bravia popolo. La registaro responde postulis la riparadon de la juĝmaŝino.
– La maŝino estas sendifekta – respondis la gvidmaŝino – sed krome, tiu ĉi estas la sola maŝino, kiu ne estas kuplita al mi, do ĝian laboron mi ne povas modifi, eĉ se mi opinius necesa.
La registaro kontraŭĵetis, ke la juĝmaŝino detruas la publikan moralon, la publikon infektas per anarĥio, detruas la patriotan senton, ĵetante la civitanaron kiel demoralizitan predon al Heronio.
– La militaferojn mi finaranĝos – respondis la gvidmaŝino. – Timi atakon estus senbaze, ĉar baldaŭ finiĝos la tuta aŭtomatigo de la militado. Armeo fariĝos nenecesa. La soldatoj hejmeniros, armiloj ne plu ekzistos.
Ĉi tiu deklaro vekis la kontraŭan efikon ĉe la registaro, ol la gvidmaŝino atendis. Ili ĝuste tion timis plej ĵaluze. Tuj ili kontraŭĵetis, ke la homarmeo ankaŭ devas esti perfektigota, almenaŭ ĝis la fina venko kontraŭ Heronio. Neniam oni povas precize scii, kion preparas la malamiko. Ni nun havas superecon, sed la estonto povas havigi al ni malagrablajn surprizojn. Heronio estas ĉiam malamiko, kiu devas esti detruota, okupota kaj subigota al la potenco de Bravio.
– La problemon mi solvos radikale – respondis la gvidmaŝino. – Post mallonga tempo mi neniigos la tutan loĝantaron de Heronio.
La ministroprezidanto ne povis kredi al siaj oreloj.
– Kiel? Ĉu vi neniigos?
– Jes. La esploroj finiĝis kaj en fiksota momento ĉiu loĝanto de Heronio fariĝos kadavro dum dek sekundoj. Bravio poreterne estos liberigita de ĉiu danĝero. Ili gapis konfuzite unu la alian.
– Kaj kion ni faros per dezertita lando?
– Nenia dezertiĝo okazos, nur la homoj malaperos. La ministroj konsternite aŭdis la terurajn vortojn.
– Ĝi estas kruelaĵo – diris morne la militafera ministro.
– Ne doloros. La morto okazos tute senturmente. La nervaro dum unu momento ĉesos funkcii, ĉiu senkonsciiĝos kaj mortos. Nur la homa milito estas kruela. Mi ne intencas turmenton, nur la tutan kvieton kaj sekurecon de Bravio, kiam vi ne devos per granda peno katenteni aliajn popolojn, senĉese timante ribelon kaj venĝon.

El: Sándor Szathmári, *Maŝinmondo* (1964)

Voorbeelduitwerking van de vorige vertaling (juli-augustus 1998)

Cent-miloj da aplikantoj de Metodo Montignac [Montinják] jam mem spertis la sekvojn de tiu vivmaniero: oni sentas sin aktiva kaj vivema, oni rapide (kaj daŭre) perdas ĝenajn kilogramojn da troa pezo. Kaj dum ĉi ĉio oni povas plene ĝui agrablan manĝadon kaj trinkadon. Metodo Montignac estas ne dieto sed vivmaniero! La manĝado de bonaj karbonhidratoj kaj bonaj grasoj unuj disde la aliaj, regulige efikas la produktadon de insulino. Tio kaŭzas ke ĝuste funkcias la akceptado de karbonhidratoj el la nutraĵo kaj ke grave malpliiĝas la ŝanco ke akumuliĝas rezerva graso. Aperis jam multaj libroj priskribantaj la pincipojn de Metodo Montignac kaj aperis ankaŭ diversaj receptaroj (vidu la liston antaŭe en ĉi tiu libro). Sed la praktiko montras ke la aplikado de Metodo Montignac estas problema pro la alimaniera klasifikado de nutraĵoj. Ĉe Metodo Montignac oni ne klasifikas nutraĵojn laŭ energia valoro, sed laŭ konsisto. La universale konata kalkulado de kalorioj aŭ kiloĵuloj iĝis superflua. Anstataŭe oni atentu karbonhidratojn, proteinojn kaj grasojn. Konsekvenca aplikado de ĉi tiu alia pensmaniero postulas adaptiĝon kaj foje streĉiĝon. Ĉi tio estas taglibro-forma manlibro, kiu paŝo post paŝo priskribas la manĝoskemon de la unuaj ses semajnoj laŭ Metodo Montignac. Kelkaj homoj praktike prov-uzis ĉi tiun taglibron. Ĉiuj manĝoj, ankaŭ matenmanĝo kaj lunĉo, estas konkrete ellaboritaj. Diversaj elektoj estas de tempo al tempo eksplikitaj surbaze de la principoj, por ke vi estu regule atentigata pri la kieloj kaj kialoj. Helpe de ĉi tiu libro vi estos paŝo post paŝo enkondukita en Metodon Montignac. Finleginte la libron, vi ne nur faros grandajn paŝojn direkte al via dezirata pezo, sed vi ankaŭ estos bone informita pri la metodo kaj sperta pri ĝia praktika aplikado. Poste oni bezonos nur agrable plumanĝi kaj prudente elekti surbaze de tio kion vi jam scias, por fine atingi la deziratan pezon. En la libro estas ankaŭ spaco por viaj propraj spertoj kaj rezultoj. Sur diversaj paĝoj vi povas fari viajn ĉi-koncernajn notojn. Nombro da kulinaraj provpersonoj testis dum ses semajnoj la uzeblon de la instrukcioj kaj la receptojn en ĉi tiu taglibro. Mi tre dankas ilin pro tio. La rekompenco por tio estis ne nur ke ili perdis pezon, sed ankaŭ ke ili gajnis sanon, forton kaj povon.

El: Ria Tummers, *Montignac Stap Voor Stap*
(Montignac Paŝo Post Paŝo)

Esperantocursussen 1998-1999

Zoals elk jaar is dit ook weer het grote cursusnummer, waarin alle informatie over de mogelijkheden om Esperanto te leren wordt samengebracht. De enige officiële Esperantocursus, die van de Avondleergangen van de stad Antwerpen, blijft ongewijzigd behouden. Verder kan je in de provincie Antwerpen nog cursus volgen in o.a. Brasschaat, Kapellen, Kalmthout en Turnhout. Daarmee ontplooit deze provincie ongetwijfeld de sterkste activiteit, maar ook in de andere provincies kunnen belangstellenden aan hun trekken komen.

De clubs die reeds een lange cursustraditie hebben, laten zich ook dit jaar niet onbetuigd. Gent, Leuven en Oostende zijn bij hen de koplopers.
Niet-Esperanto verenigingen die een cursus Esperanto willen organiseren, kunnen een beroep doen voor een leerkracht en/of cursusmateriaal op ondersteuning door de Vlaamse Esperantobond. Ook individuen kunnen onze hulp inroepen. Als zij een groep van een vijftal personen rond zich verzamelen, kunnen zij via de bond een cursusleider contacteren. De vergoeding voor de lesgever (verplaatsingskosten) wordt van geval tot geval bekeken.
Behoren noch een clubcursus, noch een cursus via een andere organisatie of een eigen groepje tot de mogelijkheden, dan hoef je nog de moed niet op te geven. Je kan dan Esperanto leren via de uitstekende zelfstudiecursus *Esperanto Programita* of per correspondentiecursus. In het eerste geval ben je vooral op jezelf en het cursuspakket aangewezen, maar tal van mensen hebben reeds bewezen dat het een zeer goede methode is, die tot uitstekende resultaten leidt. In het tweede geval krijg je een corrector toegewezen. Toch kan wie met de cursus voor zelfstudie vast komt te zitten, altijd raad en uitleg krijgen via het Esperantohuis in Antwerpen.
Wie meer elektronisch denkt kan de Internetcursus gebruiken. Je vindt hem op de WEB-pagina's van de Vlaamse Esperantobond.

Cursusoverzicht

Antwerpen

Voor de Esperantocursus aan de Stedelijke Handelsleergangen van de Quellinstraat blijft alles bij het oude. Dag en uur: dinsdag en donderdag van 18.30 tot 21.00 uur.
Bij voldoende belangstelling kunnen er ook in het Esperantohuis cursussen en conversatieronden plaatshebben.
Inlichting: tel.: 03 234 34 00.

Brasschaat

Op initiatief van de Seniorenraad van Brasschaat wordt een Esperantocursus ingericht. De cursus heeft plaats op vrijdag van 9.30 tot 11.30 uur in De Oude Pastorie, Miksebaan 3, te Brasschaat. De cursus is in principe bedoeld voor 55-plussers van Brasschaat, maar indien er plaatsen vrij zijn, kunnen ook mensen uit de omliggende gemeenten deelnemen. De cursus is gratis, met uitzondering van het cursusmateriaal. Hij start op 2 oktober 1998.
Inlichtingen: bij de gemeente, tel.: (03) 650 02 00, vragen naar mevrouw Janssens.

Brugge

Start van een nieuwe cursus met een informatiedag en proefles op zaterdag 3 oktober 1998 om 10.30 u. in Hof van Watervliet, Oude Burg 27, Brugge. Inlichtingen: Dhr. G. Maertens, Prins Leopoldstraat 51, 9130 Brugge. Tel.: (050) 35 49 35.

Gent

Begin 1999 wordt de intensieve avondcursus wellicht herhaald. Nadere gegevens volgen ten gepaste tijde. Inlichtingen: Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, B-9050 Gent. Tel.: (09) 230 16 77.

Kalmthout

Wellicht richt ook het Davindsfonds van Heide-Kalmthout een Esperantocursus in. De cursus is opgedeeld in drie stukken van 5 lessen. Hij heeft plaats op zaterdagvoormiddag om 10.00 uur in restaurant Cambuus, Heidestatieplein 10, 2920 Kalmthout en start op 19 september. Kostprijs 1000,– BEF per deel. Lesgever is Wim De Smet.
Inlichtingen bij Wim De Smet, tel.: (03) 666 99 49 of bij de verantwoordelijke van het Davidsfonds, mevr. Griet Kerstens, tel.: (03) 666 71 48.

Kapellen

Vanaf midden september is er een kennismakingscursus in 10 lessen van 2 uur. Dag en uur worden afgesproken in overleg met de cursusleider en de gegadigden.
De prijs bedraagt 1500,– fr. (drankje inbegrepen) en heeft plaats bij Frieda Mous, Hoogboomse-

steenweg 115, 2950 Kapellen.
Inlichtingen: tel.: (03) 665 24 71 of in het Esperantohuis: (03) 234 34 00.

Leuven
Leuven start met een infoavond op woensdag 14 oktober van 19.00 tot 23.00 uur in CC Romaansepoort, Brusselsestraat 63, 3000 Leuven.
Op zaterdag 17 (van 8.15 tot 17.15 uur.) en zondag 18 oktober (van 8.45 tot 17.45 uur) is er een intensieve snelcursus. Daarna start een beginnerscursus, telkens op woensdag van 19.30 tot 22.00 uur. Voor wie de beginnerscursus reeds volgde, is er een vervolmakingscursus, eveneens op woensdag – maar veertiendaags – van 20.00 tot 22.00 uur.

Oostende
Hier komen verscheidene cursussen voor onderscheiden groepen. Er wordt een namiddagcursus gepland voor beginners en gevorderden. Voor deze laatsten is dat in de vorm van leesgroepen. Verder is er een conversatiekring en zijn er in twee scholen van het stedelijk onderwijs facultatieve cursussen voor leerlingen vanaf het vierde leerjaar. Concrete afspraken worden gemaakt tijdens de info-avond op vrijdag 2 oktober vanaf 19.00 uur.

Peer
Op 17 sept. is er in het Cultureel Centrum Het Poorthuis te Peer een info-avond over Esperanto, vanaf 20.00 uur.
Een cursus in 20 lessen start op donderdag 8 okt., eveneens in CC Het Poorthuis om 20.00 u.
Inlichtingen bij Henri Schutters, tel.: (011) 63 55 92 of Julia Kelchtermans, tel.: (011) 63 19 16.

Tienen
Een cursus volgens de Cseh-methode (directe methode) start op dinsdag 13 oktober 1998. Het einde is voorzien op dinsdag 4 mei 1999. De cursus loopt elke dinsdag, behalve tijdens de schoolvakanties, telkens van 19.00 tot 21.00 uur in PLOB (avondonderwijs PISO), Alexianenweg 3300 Tienen. Het aantal plaatsen is beperkt tot 15.
Verder is er een vervolgcursus elke laatste maandag van de maand van 19.30 tot 21.30 uur in de Donystraat 8, 3300 Tienen.
Inlichtingen: Bert Boon, tel.: (016) 81 52 46.

Turnhout
De vzw Dinamo organiseert een cursus voor beginners. De cursus start op 15 september 1998 en duurt tot 22 juni 1999. De cursus loopt elke dinsdag van 9.00 tot 11.00 uur, aan het Kongoplein 1 te Turnhout.
Inschrijving: 1000,– fr. bij De Warande (Dinamobalie), Warandestraat 42, 2300 Turnhout.
Er is ook een conversatieronde, eveneens op dinsdag vanaf 15 september 1998 op dezelfde plaats. Deze conversatieronde loopt van 11 tot 12 uur.
Inschrijving: 1000,– fr. bij De Warande (Dinamobalie).

Zelfstudie
Het Esperanto is echter uiterst geschikt om te leren via zelfstudie. Een uitstekende cursus daarvoor is *Esperanto Programita*, die is opgesteld volgens de geprogrammeerde instructie. De student studeert aan eigen tempo en krijgt feed-back in de cursus zelf. Zijn er toch problemen, dan kan er altijd telefonisch raad worden gevraagd in het Esperantohuis (tel.: (03) 234 34 00) waar men de cursist graag zal voorthelpen.
Het cursuspakket *Esperanto Programita* (handboek + cassette + woordenboek PRISMA) kost 1525,– fr. (+ verzendingskosten).
Voel je jezelf niet zeker genoeg of heb je een stok achter de deur nodig om vol te houden, dan biedt de correspondentiecursus uitkomst. Je ontvangt de eerste les, maakt de taken en stuurt die naar je begeleider. Deze corrigeert en stuurt de nieuwe opgaven toe.
De prijs van de correspondentiecursus bedraagt 1000,– fr. + 200,– fr. voor de uitspraakcassette. Bovenop deze prijs komen natuurlijk nog de verzendingskosten voor het opsturen van de lessen.
Er is ook een vervolgdeel, dat eveneens 1000,– fr. kost.

Drie maanden later...

Chamberline begon eind 1997 per correspondentie Esperanto te leren. Na de 22ste les, of anders gezegd na ongeveer drie maanden, schreef ze volgende brief aan haar corrector.[1]

Kara amikino,

Mi ĵus ricevis vian leteron kaj la korekton de miaj taskoj. Mi dankas vin ĉar vi ne ŝparis vian tempon por korekti ilin. Vi korektis eĉ mian leteron; vi aldonis paperon pri gramatikaĵoj, vi sendigis al mi revuojn: mi tre dankas vin. Mi ne ankoraŭ legis la revuojn, do mi parolos al vi pri ili proksime.

Pri la lasta parto de la lasta leciono, kiun vi ne trovis, mi faris ĝin; kaj mi pensas ke mi sendis la tutan kurson. Tamen, mi faros tiun parton denove kaj mi aldonos en tiu letero. Mi atentos de nun, kiam mi skribos leteron.

Vi demandis, kion mi ŝatus fari per Esperanto. Per tiu lingvo, kiu estas memstara, kiu ne vere apartenas je preciza lando, do kiu estas universala, mi precipe ŝatus kreskigi mian kulturon en la eksterlando. Mi ankaŭ ŝatus korespondi per Esperanto, ĉar mi dezirus havi konataron, amikojn, kiuj estas samideanoj. Krome, mi opinias ke oni povas plibonigi la instruadon dank' al la korespondo.

Vi volas ke mi skribu pri mia lando. Mia lando estas nomata Kamerunio; ĝi troviĝas en la Centrala Afriko. Ĝi estas dividita en 10 provincoj; en du el la 10 provincoj, oni parolas la anglan, kaj en la aliaj provincoj, oni parolas la francan.

Kamerunio estas ankaŭ nomata „malgranda Afriko", ĉar ĝi havas la diversajn kulturojn, klimatojn, reliefojn, vegetaĵojn, kiujn oni trovas en la tuta Afriko. La kameruniaj lingvoj estas multaj.

Pri la situacio, Kamerunio, kiel multe da afrikaj landoj, estas malriĉa. Ĝia ŝparemo malfortiĝas pli kaj pli, pro la ŝparema krizo, kiu daŭras. La ekonomiaj aktivecoj estas diversaj: la agrikulturo, la bredado, la metiista fiŝkaptado; en la grandaj urboj kiel Duala kaj Jaunde, estas precipe la komerco kaj la industrio. La senlaboreco, la devaluto malfaciligas la vivon. Tamen, ni havas la esencajn necesaĵojn: ni povas manĝi, dormi, vestiĝi, lernadi.

La politika situacio ne estas pli bona. Ekzistas multe da partioj; ili estas malegalaj kaj neniam akordiĝas, sed ni havas la feliĉon pro la fakto ke ne estas la perforto en nia lando.

Jen estas la situo kaj la situacio de mia lando.

Salutu de mi vian familion.

Chamberline

De brief is niet vlekkeloos, toch durven we elke taalleraar uitdagen om van één van zijn of haar leerlingen na drie maanden een brief voor te leggen die zowel grammaticaal als inhoudelijk het niveau van deze brief benadert. We laten hem ook onvertaald. Ken je nog geen Esperanto, probeer dan wat je ervan verstaat... wellicht zul je er versteld van staan. Je kan ook besluiten een cursus te gaan volgen. Dan kan je vergelijken of jij binnen drie maanden ook zo'n brief kan schrijven.

1. In de brief werden slechts enkele fouten verbeterd: al 6, l 3: vegetaĵojn (stond vegetatojn);al 7, l -2: esencajn necesaĵon (stond esenca necesujo) en de laatste zin van al 7 luidde: *ni havas la feliĉo pro la fakto ke ne estas la perforton*, maar in hoeverre is dit een grammaticale fout, dan wel een verschrijving?

Een deugdoend taalbad

Een taalstage is voor het leren van vreemde talen een pedagogisch erkend en gewaardeerd hulpmiddel. Ook commercieel weet men dat zeer goed. Het aanbod van taalvakanties voor jongeren is groot en gevarieerd. Maar ze zijn ook relatief duur, ondanks het feit dat de jongeren vaak bij gastfamilies of in tijdens de vakantie leegstaande universitaire campussen worden ondergebracht. Dikwijls zijn de verplaatsingskosten niet eens in die prijs inbegrepen.

Ook bij tweetalige opvoeding – en voornamelijk met het Esperanto – is voldoende contact met de zwakste taal natuurlijk erg belangrijk. Maar taalvakanties liggen niet zo voor de hand. Dat beseften ouders die voor Esperanto opteerden reeds lang geleden. De traditie van het *Infankongreseto* – het kindercongres in de schaduw van het jaarlijkse Esperanto Wereldcongres, is daarvan een voorbeeld. Twintig jaar geleden organiseerde de Hongaar Ernö Csiszar voor de eerste maal de ontmoeting van Esperantogezinnen. De kinderen ontmoeten daar leeftijdgenootjes die ook Esperanto gebruiken. Ouders stellen vast dat hun kinderen tijdens zo'n week een grote vooruitgang boeken in het actief gebruiken van de taal.

Dit jaar werd de 20ste verjaardag van REF, zoals die gezindsvakantie heet, gevierd met een huldiging van de eerste inrichter, een vrolijke noot en een heuse verjaardagstaart.

Jongeren die dit jaar Esperanto leren, kunnen zich tijdens de komende zomervakantie trouwens ook belonen met een prachtige vakantiebestemming. Het Internationaal Jongerencongres heeft dan immers plaats in de schitterende en toeristisch attractieve omgeving van het Hongaarse Balatonmeer. Avontuurlijke jongeren laten zo'n buitenkansje niet aan hun neus voorbijgaan.

Vlaanderen ontmoet Esperanto
Esperanto renkontas Flandrio-n

De verscheidenheid van talen en culturen beschermen en ontmoeten... daar gaat het Esperanto voor. Uit die ontmoeting groeit respect, verwondering en bewondering voor de rijkdom van ieders cultuur, zonder aanzien des persoons, ongeacht sociale afkomst, etnische achtergrond of culturele verdienste.

Op zaterdag 19 september 1998, van 14.00 tot 18.00 uur ontmoeten Vlamingen en in Vlaanderen verblijvende buitenlanders elkaar via de poëzie in een *Internationale Poëzienamiddag.*
Naast gedichten uit de Nederlandstalige literatuur zullen de aanwezigen kunnen genieten van poëzie uit talen die bekend staan om hun klankkleur en culturele rijkdom. Op het programma staan o.a. Catalaans, Frans, Grieks, Kroatisch, Oekraiens, Pools, Russisch, Spaans en Esperanto. Korte stukjes poëzie zullen worden voorafgegaan door een woordje uitleg in het Nederlands. Daarin worden de dichter en het stukje uit zijn werk gesitueerd in het literaire landschap van zijn moedertaal.

De Poëzienamiddag is een samenwerkingsproject van het Masereelfonds, een socioculturele organisatie die bekend staat voor zijn openheid en humanistisch denken, de Vlaamse Esperantobond, Sennacieca Asocio Tutmonda en Theater Ivonne Lex. Het evenement zal worden ingeleid door Ludo Abicht, voorzitter van het Masereelfonds en sympathisant van het Esperanto.

De internationale poëzienamiddag

Vlaanderen ontmoet Esperanto
Esperanto renkontas Flandrio-n

heeft plaats op

zaterdag 19 september 1998
van 14.00 tot 18.00 uur
in theater *Het Appeltje*,
Lange Nieuwstraat 81, Antwerpen.

Dank zij de waardevolle steun van TIL (Theater Ivonne Lex) kan de toegangsprijs beperkt blijven tot 100.– fr.

Reservatie: tel.: (03) 234 30 50 (ma-za. tss 11-16 u.)

Surfkampioen worden

Door een technische vergissing werden in ons vorige nummer slechts de eerste drie (van zes) modules van de Internetcursus vermeld. Omdat in september de cyclus wordt hernomen, vermelden we hier het programma nogmaals, maar deze keer volledig.
Het aantal deelnemers is beperkt (in de meeste modules slechts 6 personen). Daarom is het aangewezen zo vroeg mogelijk in te schrijven. Dat kan door storting van een voorschot van 200,– fr. per cursusmodule op rek. 402-5510531-55 van de Vlaamse Esperantobond met vermelding van de datum(s) van de gewenste lesmodule(s).
De modules staan los van elkaar. Men kan ze dus allemaal volgen, of slechts enkele. De voertaal van de cursussen is Nederlands. Bij voldoende belangstelling kunnen andere talen worden voorzien. Voor de lessen en de praktijk wordt nauw samengewerkt met de Agora-Internetcoöperatieve.
De lessen vangen aan om 10 uur en duren tot ca. 16 uur. 's Middags is er een pauze voorzien. U kan ter plaatse uw zelfgemaakte boterhammetjes opeten of iets gaan kopen bij de vele broodjeszaken in de buurt. Allerhande dranken zijn ter plaatse verkrijgbaar tegen democratische prijzen.

HTML - AGORA - E-MAIL - URL

CURSUSMODULES

Module 1: Algemene inleiding Internet. Zondag 6 september 1998:
Wat is Internet?
Wat heb ik ervoor nodig?
Hoeveel kost het?
Wat kan ik er mee doen?
Beknopt overzicht van de mogelijkheden: elektronische post, opzoeken op het net, zelf informatie verstrekken via het net, nieuwsgroepen...
Prijs van module 1: 600 fr.
Max. aantal deelnemers: 12

Module 2: Elektronische post. Zondag 13 september 1998:
Hoe werkt elektronische post?
Het gebruik van de meest populaire e-mail-programma's (Eudora, Outlook Express, Pine...), het maken van eigen postbussen, filters, enz.
Praktische oefeningen met e-mail op Internetcomputers.
Prijs van module 2: 900 fr.
Max. aantal deelnemers: 6

Module 3: Het maken van webbladzijden, deel 1. Zondag 20 september 1998:
HTML voor beginners.
Hoe maak ik zelf een eenvoudige webbladzijde en hoe plaats ik ze op het net?
Praktische oefeningen.
Prijs van module 3: 1000 fr.
Max. aantal deelnemers: 6.

Module 4: Het maken van webbladzijden, deel 2. Zondag 27 september 1998:
HTML voor gevorderden. Het toevoegen van kaders, formulieren, style-sheets aan bestaande webbladzijden. Praktische oefeningen.
Prijs van module 4: 1000 fr.
Max. aantal deelnemers: 6

Module 5: Gegevens opzoeken op het WWW: Zondag 4 oktober 1998:
Het gebruik van Netscape en Internet-Explorer.
Het gebruik van zoekrobots. Zoektechnieken. Praktische oefeningen.
Prijs van module 5: 1000 fr. Max. aantal deelnemers: 6

Module 6: Praktische oefeningen: Zondag 11 oktober 1998:
Geen les als dusdanig maar mogelijkheid tot oefenen onder deskundige leiding.
Wie nog niet op Internet is aangesloten kan zich tijdens deze sessies bij Agora aansluiten, zijn postbus creëren, eventueel zijn eerste eigen „home page" op het net zetten, enz.
Prijs van module 6: 600 fr. voor een halve dag; 1000 fr. voor de hele dag.
Max. aantal deelnemers: 3.

HTTP - WEBSITE - @ - HOMEPAGE

De teksten met de gegevens over de programma's van de clubs moeten op de redactie toekomen vóór 1 oktober 1998. Laattijdige programmawijzigingen kunnen naar de redactie worden gestuurd en worden in de gegevensbank van INTERNET opgeslagen, zodat men via de computer het juiste programma kan opvragen. De publicatie van redactionele teksten is gratis. Voor advertenties raadplege men het Esperantocentrum te Antwerpen.

AALST

La Pioniro

De vergaderingen hebben plaats in het Cultureel Centrum „De Werf", (lokaal 3), Molenstraat, Aalst. De avonden beginnen om 20.00 uur. Inlichtingen bij Hugo Dossche, Asserendries, 103, 9300 Aalst, tel.: (053) 70 17 89.

ANTWERPEN

La Verda Stelo

Alle programma's hebben plaats in het Esperantohuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, in het clublokaal op de eerste verdieping. De clubavond begint om 20.00 uur. Het clublokaal is toegankelijk vanaf 18.30 uur.

De rustigere zomermaanden zijn voorbij. In september en oktober zal *La Verda Stelo* weer gonzen van activiteit. In september hebben we drie buitenlandse sprekers en een internationale poëzienamiddag. Misschien is dat een gelegenheid om een vriend eens te laten kennismaken met levend Esperanto, voor hij of zij zich inschrijft voor een (avond-)cursus. In oktober krijg je naast verslagen over het congres in Montpellier en het FEL-voorcongres, een wandeling in Rupelmonde. Verder nog... het lijkt me betermaar meteen het volledige programma te schrijven – „voor elk wat wils".

vrijdag 4 sept.: Reinaldo Ferreira (Brazilië): Brazilië, land van contrasten.

vrijdag 11 sept.: Chris Declerck zet zijn reis door de Esperantoliteratuur verder: Gaston Waringhien en de Schotse School).

vrijdag 18 sept.: Jorge Camacho (Spanje) bespreekt „neologismoj kaj malneologismoj".

zaterdag 19 sept.: Aanbevolen! Internationale poëzienamiddag: voor details zie p. 17.

vrijdag 25 sept.: Nacuko en Lode van de Velde (Japan-België): Lode spreekt over Japan. Nacuko zingt en geeft een demonstratie aikido.

vrijdag 2 okt.: Gasten uit Duitsland en Cuba maken van deze avond weer een echte internationale avond, waar het Esperanto weer eens echt tot zijn recht komt en het zijn brugfunctie ten volle kan waarmaken.

zondag 4 okt.: Herfstwandeling in Rupelmonde onder de gekende dynamische leiding van Iwona Kocięba. Afspraak 14.00 u. op de markt bij het standbeeld van Mercator. Een familieactiviteit.

vrijdag 9 okt.: Verslagen over het 83ste Esperanto Wereldcongres in Montpellier.

vrijdag 16 okt.: André Staes: „50 jaar Verklaring Rechten van de Mens: solidariteit of solipsisme / mondiale samenleving of egoïsme."

Wellicht kunnen we deze avond ook een groep van 20 à 25 Esperantosprekers ontvangen die tijdens een cruise Antwerpen aandoen. Verdere details volgen.

vrijdag 23 okt.: De deelnemers aan de FEL-groepsreis naar de Loire en Languedoc-Rousillon stellen ons deze mooie streken voor.

vrijdag 30 okt.: Ilse Jacques leidt op een ludieke manier een quasi-wetenschappelijk experiment: Hoe komen onze boodschappen bij anderen over? / Hoe goed begrijpen wij de instructies van anderen? Actieve deelname van de aanwezigen is een essentieel onderdeel van dit programma.

Zaterdag 19 september

Vlaanderen ontmoet Esperanto, Esperanto renkontas Flandrio-n, een internationale poëzienamiddag, met medewerking van o.a. Masereelfonds en Theater Ivonne Lex. Buitenlanders die in België verblijven presenteren poëzie uit hun thuisland met vertaling in het Esperanto.

woensdag 13 nov.: Noteer alvast, Chris Declerck maakt zijn volgende voettocht door de Esperantoliteratuur.

BRUGGE

Paco kaj Justeco

Indien niet anders vermeld, hebben onze bijeenkomsten plaats in Hof van Watervliet, Oude Burg 27, 8000 Brugge. De vaste bijeenkomst valt op de 2de donderdag van de maand en begint om 19.30 u. Speciale bijeenkomsten worden in voorkomend geval afzonderlijk aangekondigd. Inlichtingen: dhr. G. Maertens, tel.: (050) 35 49 35.

BRUSSEL

Esperantista Brusela Grupo

Ook in Brussel komen Esperantosprekers geregeld samen, zowel Nederlands- als Franstaligen. Onder hen zijn er ook enkele Europese ambtenaren, zodat wie echt een beeld van de mogelijkheden van de internationale taal wil krijgen, daar eens een kijkje moet gaan nemen. Het programma van de club wordt maandelijks vastgesteld en het is niet mogelijk een uitgebreid overzicht in *Horizontaal* te publiceren. Wekelijkse samenkomst op woensdag van 18.30 tot 20.00 uur. Wetenschapstraat, (nabij metrosation Kunst/Wet) Voor nadere inlichtingen kan je terecht bij Hélène Falk, Eikenlaan 7, 1640 Sint- Genesius-Rode, tel.: (02) 358 42 14.

Esperantodomo

In overleg met de Brusselse groep zal één woensdag per maand een programma doorgaan in het Esperantohuis, Leopold II-laan 176, 1080 Brussel. Inlichtingen: tel.:/fax: (02) 411 71 75, e-mail: jorgo@agoranet.be.

GENT

La Progreso

Iedere 4de vrijdag van de maand gewone clubvergadering in ons lokaal *„La Progreso"*, Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge, tel.: (09) 230 16 77. De bijeenkomst begint om 20.00 uur. Tijdens het schooljaar zijn er conversatieavonden op de 2de dinsdag van 19.00 tot 20.45 uur in de Volkshogeschool, Bargiekaai 1 (1ste verdieping). Inlichtingen bij Katja Lödör, tel. (09) 230 16 77 of (09) 221 10 02.

vrijdag 25 sept.: Marcel Delforge spreekt over de Euro... Tenzij Eddy Raats een Cubaanse gast kan introduceren.

vrijdag 23 okt.: Verslag over de voorbije internationale Esperantobijeenkomsten.

Vanaf september voorzien we vervolgactiviteiten voor de leerlingen van de avondcursus. Vanzelfsprekend zijn ook andere Esperantosprekers die hun praktische kennis willen bijschaven welkom.

HASSELT

Esperanto Hasselt

We vergaderen tweemaal per maand

Voor een tot op het laatste ogenblik actueel programma van de Vlaamse Esperantoclubs, raadpleeg INTERNET,
http://esperanto.agoranet.be/fel/nl/grupoj.html

op dinsdag van 20.00 tot 22.00 uur in het CC van Hasselt. De eerste vergadering van de maand is er een programma, tijdens de tweede leidt Jan Bovendeerd een cursus „Spreken in Esperanto". Inlichtingen over het programma kunnen worden verkregen bij Marcel Aerts, tel.: (011) 25 34 67.

dinsdag 1 sept.: Dialogen in Esperanto door Jan Bovendeerd.
dinsdag 15 sept.: Dialogen in Esperanto door Jan Bovendeerd.
dinsdag 6 okt.: Esperanto bij de Bahai door Louis Franssens.
dinsdag 20 okt.: Dialogen in Esperanto door Jan Bovendeerd.
dinsdag 3 nov.: Fidonet – Internet – PC in Esperanto door Albert Claesen.

KALMTHOUT
La Erikejo
De 3de donderdag van de maand om 20.00 uur in restaurant Cambuus, Heidestatieplein 10, 2920 Kalmthout, tel. (03) 666 42 58.
Inlichtingen: Wim De Smet, Hertendreef 12, 2920 Kalmthout, tel.: (03) 666 99 49.

donderdag 17 sept.: Een avond over vreemde landen met hopelijk deelname van iemand uit Cuba en Japan.
donderdag 15 okt.: Muzikale avond geleid door Edward Spitaels en nuzikaal opgeluisterd en begeleid door Kamiel Van Hal.

KAPELLE
Esperanto-Grupo „Meza Zelando"
Omdat wij niet over een vast lokaal beschikken, worden we telkens bij een ander clublid te gast ontvangen. Onze avonden, gewoonlijk de laatste vrijdag van de maand, beginnen om 19.30 uur. Inlichtingen over het programma en de plaats van samenkomst bij Sally en Dies Krombeen, tel.: (0113) 34 15 63 of bij afwezigheid bij Rie en Kees Dentz, tel.: (0118) 61 48 34.

KORTRIJK – ROESELARE – TIELT
Koninklijke Esperantogroep La Konkordo
De stadsbibliotheek van Kortrijk beschikt over een uitgebreid Esperantofonds. Er is steeds gelegenheid dit fonds te bezoeken na afspraak met Jean-Pierre Allewaert, tel.: (056) 20 07 96. Clubavonden vinden plaats op de 4de maandag van de maand om 19.30 uur in CC Oude Dekenij, Sint-Maartenskerkhof (vlakbij de Grote Markt), 8500 Kortrijk. Voor inlichtingen: Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: (056) 20 07 96 of Piet Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: (051) 56 90 30.

maandag 28 sept.: Piet Glorieux leidt een quiz.

LEUVEN
Esperanto 2000
Wij leven mee met de studenten, ons seizoen loopt van september tot juni. De woensdagavond is onze vaste avond: „Laborvespero" op de 1ste en 3de woensdag en op de 2de woensdag van de maand ons speciaal programma tijdens VESPERO 2000. Start telkens om 19.30 uur in het Cultureel Centrum, Romaanse Poort, Brusselsestraat 63 (bij het ziekenhuis).

woensdag 2 sept.: Start vervolgcursus.
vrijdag 9 sept.: Vespero 2000, Rony Vanden Bempt spreekt over de uitspraak van het Esperanto.
woensdag 16 sept.: Vervolgcursus
woensdag 7 okt.: Vervolgcursus
woensdag 14 okt.: Informatieavond over Esperanto, de snelcursus en de nieuwe beginnerscursus.
zaterdag 17 en zondag 18 okt.: Snelcursus.
woensdag 21 okt.: Start van de beginnerscursus.
woensdag 28 okt.: Beginnerscursus.
woensdag 4 nov.: Beginners- en vervolgcursus.
woensdag 18 nov.: Vespero 2000. Paul De Cooman vertelt het verhaal van het spoorwegstation van Leuven.

OOSTENDE
La Konko
De vergaderingen gebeuren in de voormalige stadsschool „Vercamer", Northlaan 14, Oostende-Mariakerke. Inlichtingen bij dhr. Marc Cuffez, tel. 0477/58 42 11 (GSM) of bij Raymond Wylleman, tel.: (059) 50 27 08.

zaterdag 12 sept.: We bezoeken de tentoonstelling „Anthony" in de Venetiaanse gaanderijen. Toegangsprijs: 100,– fr. De toegangsprijs kan zakken naar 50,– fr. indien we met een groep van 25 personen komen of voor wie een of andere reductiekaart heeft (cultuurkaart, 65+kaart, tramvoordeelbiljet...)
vrijdag 2 okt.: Open dag met informatie over cursussen voor beginners en gevorderden. Er worden afspraken gemaakt met geïnteresseerden over de aard van de cursussen en over dag en uur (leesnamiddag, gespreksavond, beginnerscursus).

van het bestuur

Oproep aan alle leden van de Vlaamse Esperantobond

Algemene Ledenvergadering

zaterdag 5 sept. 1998, 14.00 uur

in het Esperantohuis,
Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen

Enige punt op de dagorde is de bespreking en eventuele goedkeuring van het werkingsplan 1999.
Het bestuur dringt erop aan dat elke groep minstens een afgevaardigde stuurt; de vergadering staat open voor alle leden.

Contactadressen van groepen

AALST *La Pioniro*, H. Dossche, Asserendries 103, B-9300 Aalst, tel.: (053) 70 17 89.
ALKMAAR Hans ten Hagen, Middenweg 587, NL-1704 BH Heerhugowaard, tel.: (072) 571 79 18.
ALMELO G.C.A.M. Dercks, Ootmarsumsestraat 47, NL-7607 AX Almelo, tel.: (0546) 819403.
AMERSFOORT
ANTWERPEN *La Verda Stelo*, p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen, tel.: (03) 234 34 00. — *Progressief Esperanto Forum*, Jacques Schram, Hof ter Bekestraat 49, 2018 Antwerpen. Tel.: (03) 237 86 02.
BEVERWIJK *Stelrondo* N. Moerbeek-Bartels, Zwaansmeerstraat 48, NL-1946 AE Beverwijk, tel.: (0251) 23 10 79.
BRUGGE *Paco kaj justeco* G. Maertens, Prins Leopoldstraat 51, B-8310, St.-Kruis-Brugge, tel.: (050) 35 49 35.
BRUSSEL H. Fack, Eikenlaan 7, B-1640 St.-Genesius-Rode, tel.: (02) 358 42 14. ***Esperantohuis***, Leopold-II-laan 176, 1080 Brussel. Tel.: (02) 411 71 75.
DEN HAAG *Internationaal Esperanto-Instituut (IEI)* Riouwstraat 172, NL-2585 HW Den Haag, tel.: (070) 355 66 77. — (TANEF) G. van der Horst, Hengelolaan 1158, NL-2544 GT Den Haag, tel.: (070) 366 65 47.
DEN HELDER Esperanto-klubo Den Helder, Postbus 140, NL-1780 AC Den Helder.
DEURNE (TANEF) E. Spitaels, tel.: (03) 658 74 20.
DEVENTER J.S. Douma, Rembrandtkade 177, NL-7412 HL Deventer, tel.: (0570) 61 83 04.
EINDHOVEN R. Bossong, Floraplein 23, NL-5644 JS Eindhoven, tel.: (040) 211 41 62.
ENSCHEDE (NEJ-sekcio) De Vluchtestraat 1-402, NL-7423 BE Enschede, tel. (053) 433 26 40.
GENK W. Minnen, Loskaaistraat 6, B-3600 Genk, tel.: (089) 35 07 13.
GENT *La Progreso* Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, B-9050 Gentbrugge, tel.: (09) 230 16 77.
GRONINGEN Esperantocentrum, T.W.S. Mansholtstraat 25, NL-9728 MC Groningen. tel.: (050) 527 45 72 of (059) 849 14 88 — *Esperanto-Nederland* Arubastraat 12, NL-9715 RW Groningen, tel.: (050) 577 59 54.
HAARLEM-HEEMSTEDE *Komprenado faras pacon* C. Duivenvoorden-Kors, Kamerlingh Onnesstraat 40, NL-2014 EM Haarlem, tel.: (023) 524 57 13.
HASSELT M. Aerts, Lazarijstraat 122, B-3500 Hasselt, tel.: (011) 25 34 67.
HELMOND Toine Gremmen, Nassaustraat 3, 5707 HL Helmond, tel.: (0492) 54 44 72.
'S HERTOGENBOSCH S. Bosga, Rijzertlaan 46, postbus 2141, 5202 CC 's Hertogenbosch.
HILVERSUM A.J. Middelkoop, Jonkerweg 11, NL-1217 PL Hilversum, tel.: (035) 624 33 20.
HOUTHALEN Alfons Lijnen, Grote Baan 156, B-3530 Houthalen, tel.: (011) 52 20 74.
KALMTHOUT *La Erikejo* W. De Smet, Hertendreef 12, B-2920 Kalmthout, tel.: (03) 666 99 49.
KAPELLE *Zelanda Esperanto-grupo* Sally en Dies Krombeen, Vijverstraat 3, NL-4421 AW Kapelle, tel.: (0113) 34 15 63.
KORTRIJK *La Konkordo* P. Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: (051) 56 90 30 — Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: (056) 20 07 96.
LEUVEN *Esperanto 2000* Roger Goris, Rue Ménadastraat 44, 1320 Hamme-Mille, tel.: (010) 86 01 12.
LIMBURG Albert Claessen, Zonnebloemstraat 13, B-3590 Diepenbeek, tel.: (011) 32 36 03. – Jos Vandebergh, Ambachtstraat 39, B-3530 Houthalen-Helchteren, tel.: (011) 52 19 43 (kantoor). – Jan Bovendeerd, Veenmosstraat 3, B-3650 Lanklaar, tel.: (089) 65 95 82. – Hugo De Munck, Tiendenstraat 16, B-3520 Zonhoven, tel.: (011) 81 30 82 – Henri Schutters, Panhovenstraat 10, B-3930 Peer, tel.: 011 63 55 92.
MIDDELBURG zie KAPELLE
NIJMEGEN *Esperantoclub Zamenhof* G.H.M. Wulfers, Lindanusstraat 16, NL-6525 PV Nijmegen, tel.: (024) 355 15 05. — *NEJ-sekcio* Jacob Canisstraat 2, NL-6521 HL Nijmegen, tel.: (080) 22 26 95.
OOSTENDE *La Konko* Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, B-8400 Oostende, tel.: 0477/58 42 11 (GSM). – Raymond Wylleman, tel.: (059) 50 27 08.
ROESELARE zie KORTRIJK
ROTTERDAM J. Quispel, Maarland 4, NL-3075 JV Rotterdam, tel.: (010) 419 82 01. — *Merkurio* P. Schuil, Viskaarweg 145, NL-3192 DM Hoogvliet, tel.: (010) 416 14 49.
TERNEUZEN *Zeland-Flandruja Esperanto-Grupo* J. den Toonder, Axelsestraat 6, 4537 AJ Terneuzen.
TIELT zie KORTRIJK
TIENEN B. Boon, Merelhof 8, B-3300 Tienen, tel.: (016) 81 52 46.
TURNHOUT Daniel Van Herpe, Koningin Fabiolalaan 2, 2360 Oud-Turnhout, tel. (014) 45 13 29.
VOORBURG *Esperantogroep Voorburg*, M.H. Erasmus-van Zadelhoff, Laan van Oostenburg 40, NL-2271 AP Voorburg, tel.: (070) 38635 29; — D. Ederveen: tel.: (070) 386 66 53.
WIJLRE *Esperantogrupo Marnolando*, Tienbundersweg 38, NL-6321 CR Wijlre, tel.: (043) 450 12 48.
ZAANDAM *Esperantocentrum* PB 433, NL-1500 EK Zaandam, tel.: (075) 616 69 31.

Radioprogramma's in het Esperanto

Hierna vind je de radiofrequenties waarop je het hele jaar door Esperanto-uitzendingen kan beluisteren. Het uur wordt aangeduid volgens Midden Europese Tijd (gewoon gedrukt) wanneer de uitzending heel het jaar door (dus winter- en zomertijd) op hetzelfde uur te beluisteren valt. In de andere gevallen is de tijdsaanduiding volgens de Universele Tijd (cursief gedrukt). We beperken ons tot de uitzendingen die op Europa gericht zijn. De meest actuele gegevens vind je bij de radiostations zelf:

Havana: *Radio Havano. Esperanto-fako. Poŝtkesto 6240. Cuba.*
Peking: *Ĉina Radio Int., Esperanto-fako. 16A Shijingshan Str., TJ-100040 Beijing. China.*
Rome: *RAI, Esperanto-redakcio. C.P. 320 Centro Corr., IT-00187 Roma, Italië. (http://wwwitalia.rai.it)*
Tallinn: *Estona Radio. Esperanto-fako. Gonsiori tn 21, EE-0100 Tallinn. Estland. (http://www.er.ee/tallinn)*
Warschau: *Pola Radio. Esperanto-redakcio. Poŝtkesto 46, PL- 00977 Warschau 1. Polen. (http://www.wrn.org/stations/poland)*
Vatikaan: *Radio Vatikaan. Esperanto-redakcio, SCV-00120 Vatikaanstad.*
Wenen: *Radio Aŭstrio Internacia. Esperanto-redakcio, AT-1136 Wien. Aŭstrio.*

Uitzendingen

Station	*Dag*	*Uur*	*kHz*	*meter*
Havano	*zo*	*1930-2000*	*13715*	*21,87*
		2200-2230	*13715*	*21,87*
Pekino	D	*2000-2025*	*7405*	*40,50*
			9900	*30,30*
Rome[1]	*za*	*2000-2020*	*9655*	*31,07*
			11860	*25.29*

via Eutelsat II (13° oost) 11446MHz

Tallinn[1]	*alleen via internet*			
Warschau[1]	D	*0630-0655 (Eutelsat*)*		
		1530-1555	*7305*	*41,18*
		2000-2025	*7205*	*41,63*
		2230-2255	*7285*	*41,27*

** Alle programma's worden uitgezonden via Eutelsat II behalve dat om 2230-2255 (13° oost) 11476 MHz. De nieuwsuitzendingen (4 min.) zijn via Internet audio te beluisteren.*

Vatikaan	*zo*	*2120-2130*	*1530*	*196*
	en feestdagen		*5882*	*51,00*

via Eutelsat II (13° oost) 10987 MHz

	wo	*2120-2134*	*1611*	*186*
			6185	*48,50*
Wenen	*zo*	*0405-0429*	*6155*	*48,74*
		1605-1629	*6155*	*48,74*
		2305-2330	*(ASTRA)*	

Alle programma's zijn ook te beluisteren via de ASTRA-satelliet (19,2° oost) 11141,25 MHz.

D = dagelijks
1 ook via INTERNET te beluisteren

Pierre De Backer uit Kortrijk liet ons weten dat hij radio Warschau beter kan ontvangen op andere golflengtes. We hebben ze in dit nummer aan zijn opmerking aangepast. Alle berichten over ontvangstkwaliteit zijn welkom, zodat we deze kolom actueel kunnen houden.